

Lietuvių kalbos pamoka

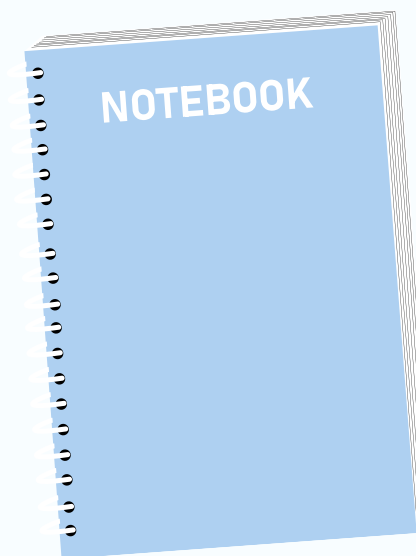
Mokinių amžius: 10–14 metų

Kalbos mokėjimo lygis: A2–B1

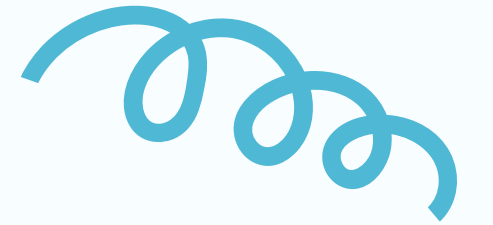
Tema: Motinos diena: istorijos ir vertybių skrynia

Uždavinys: Skaitydami ir aptardami informaciją, mokiniai susipažins su Motinos dienos reikšme ir šios šventės istorija, išsiaiškins, kas yra kuparas ir skrynia, aptars mamos įvardijimus, sukurs savo „Mamos skrynią“, įvertins bendraamžių darbus.

Mokanti mokytoja: Zita Bartkevičienė

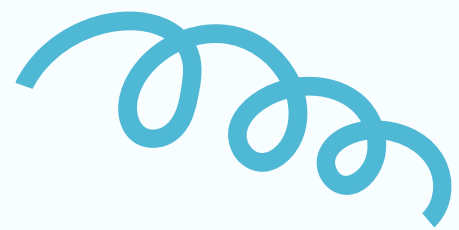

Motinos diena: kas slypi mamos skrynioje?

**Tai sena lietuviška skrynia.
Joje saugomi ne tik daiktai, bet ir istorijos.
Motinos diena – proga šią skrynią atverti.**

Kas yra skrynčia lietuvių kultūroje?

- Skrynčia (kuparas) – svarbus tradicinis baldas.
- Joje laikytas moters kraitis: audiniai, drabužiai, rankdarbiai.
- Ji simbolizuoja šeimos pradžią, moters gyvenimo kelią, šeimą.
- Tai perduodamų vertybių ženklas.

Kuparas – medinė, gaubtu viršumi skrynčia įvairiems daiktams sudėti.
„Lietuvių kalbos žodynas“

Kuparas nuo skrynios skiriasi tuo, kad jo viršus (antvožas) yra išgaubtas, o **skrynios** lygus.

Kas buvo saugoma kuparuose (skryniose)?

- Skryninių ir kuparų viduje būdavo įtaisomas prieskrynys, į kurį dėdavo **dokumentus, maldaknyges, papuošalus, žiedus**, įvairias mielas **smulkmenas**.
- Į skryniją ir kuparą buvo dedamos paklodės, staltiesės, rankšluosčiai, drabužiai.

Kaip buvo puošiami kuparai (skrynios)?

- „Kas magesnis už margutį?“ – Skrynja (kupas).
- Iš skrynios (kuparo) puošnumo buvo sprendžiama apie nuotakos darbštumą ir turtus, nes kraičio skrynja neturėjo būti tuščia.

Kraitis – nuotakos turtas (audeklai, drabužiai, baldai).

Nuotaka – tekanti mergina, jaunoji.

„Lietuvių kalbos žodynas“

Kaip buvo puošiami kuparai (skrynios)?

- Dažniausiai skrynias ir kuparus dažydavo **mėlyna**, **žalia** ar **ruda** spalva. Šie baldai – dekoratyvinės tapybos pavyzdžiai.
- Aukštaičių skrynios ištapytos liaunomis žiedų šakelėmis, augančiomis iš vazonų.
- Gėlių viršūnėse būdavo ištapomi paukšteliai.
- Skrynias ir „kuparus“ puošdavo ir štampavimo technika.
- Bulvės ar buroko plokštumoje išpjaustydavo įvairias formas – langelius, trikampus, rutuliukus. Jas merkdavo į paruoštus dažus ir spausdavo ant paviršiaus.
- Ant kai kurių šių baldų matome išpaišytą pagaminimo datą: 1892, 1879 ar kt.

1 klausimų stotelė

- Kas yra kuparas?
- Ką žmonės laikė skrynioje?
- Paminėk 2 daiktus, kurie buvo laikomi skrynioje.
- Kam buvo reikalinga skrynja?
- Kokiomis spalvomis dažydavo skrynias?
- Ką piešdavo ant skrynių?
- Ką rodo graži skrynja?

Pirmasis skrynios sluoksnis: Motinos dienos šventė

- Motinos diena švenčiama pirmąjį gegužės sekmadienį.
- Ši šventė lietuviams žinoma dar nuo senų senovės.
- Šią dieną motinas sveikina vaikai ir vyrai, todėl jie stengiasi už jas atlikti visus namų ruošos darbus.
- Motinos diena ne šiaip sau švenčiama pavasarį.
- Motina tapatinama su žeme. Kaip ji išaugina vaikus, taip žemė išaugina derlių.
- Taigi pavasarį, kai garbinama žemė, kad būtų derlinga, nepamiršamos ir motinos.

Antrasis skrynios sluoksnis: senosios tradicijos

- Motinų garbinimas siekia pačius seniausius laikus.
- Žmonės įvairiose šalyse nuo seno garbino moteriškąsias dievybes, būtent dėl tos pačios priežasties – **motina buvo siejama su gyvybės nešėja**.
- Taigi visos Visatos gyvybė buvo aiškinama kaip pagimdyta antgamtiškos kilmės motinos.
- Graikai garbino Rėją, romėnai – Artemidę, egiptiečiai – Izidę, o lietuviai – **Žemyną**. Tai žemės deivės.

Trečiasis sluoksnis: krikščioniškoji tradicija

- Pasaulyje paplitus krikščionybei, moteriškų deivių kultas pasibaigė, bet motina vis tiek neužmiršta – pradėta garbinti Jėzaus motina – **Švenčiausioji Mergelė Marija**.
- Europoje atsirado *Mothering Sunday*.
- Žmonės lankydavo motinas ir motininę bažnyčią.
- Tai ankstyva Motinos dienos forma.

Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikoje, kuri pastatyta prieš 600 metų Vytauto Didžiojo iniciatyva, yra stebuklingasis Dievo Motinos paveikslas, malonėmis ėmęs garsėti jau XVI a.

Ketvirtasis sluoksnis: dabartinės šventės pradžia

- Motinos dieną išpopuliarino **Anna Jarvis**, siekdama pagerbti savo motinos ir visų mamų atminimą.
- 1908 m. – pirmasis minėjimas JAV.
- 1914 m. 28 JAV prezidentas Woodrow Wilson paskelbė ją oficialia švente.

Penktasis sluoksnis: Lietuva (tarpukaris)

- Lietuvoje pradėta minėti 1928 m. gegužės 6 dieną.
- Tarpukariu tai buvo moderni, naujai sukurta šventė, visuotinai pradėta švęsti mokytojos, Lietuvių katalikių moterų draugijos vadovės **Magdalenos Draugelytės-Galdikienės** pastangomis.
- Šventę plėtojo mokyklos, bažnyčia, moterų organizacijos.
- Ji tapo svarbia šeimos ir tautinės kultūros dalimi.

Magdalena Galdikienė (20 a. 3 dešimtmetis (?), Kaunas)
© Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus

Penktasis sluoksnis: Lietuva (tarpukario)

Iš tarpukario Lietuvos spaudoje skelbiamų sveikinimų:

Visas pasaulis, žemai lenkdamas galvą prieš Motiną,
atiduodamas jai prideramą meilę, skicia motinai

Motinos Diena

Tebūnie ji mūsų motinoms džiaugsmo ir laimės diena!

Tai yra mums gal visų švelniausioji, visų mieliausioji visų kilniausioji
ir drauge visų gailiausioji šventė — visų švenčių šventė.
Ne iškilmės, ne apeigos, ne viešos pažibos ir puošnūs simboliai su-
daro tos šventės esmę — tik subtelingi atsiminimai, skaidrūs ir nuoširdūs
susikaupimai dvasios gilmenose.

Laimingos Motinos

Šeštasis sluoksnis: sovietmetis

- Motinos diena buvo nustelbta – Kovo 8-ąją buvo minima Tarptautinė moters diena.
- Viešai Motinos diena beveik neminama.
- Tačiau šeimose tradicija išliko.
- Ši šventė buvo minima bažnyčiose.

Sovietmečio
propagandinis
Moters dienos
plakatas

Romualdas Rakauskas,
„Žydėjimas“ 32, 1976

Septintasis sluoksnis: šiandienos Lietuvoje

- Atgavus nepriklausomybę, po 1990 m. Motinos dienos šventė atgimė. Ji įtraukta į Lietuvoje valstybinių švenčių dienų sąrašą.
- Minima **pirmąjį gegužės sekmadienį**.
- Tapo viena svarbiausių šeimos švenčių.
- Pagerbiamos visos mamos ir močiutės – ir esančios šalia, ir iškeliavusios Anapilin.

2 klausimų stotelė

- Ar senų senovėje buvo pagerbiamos motinos?
- Kada švenčiama Motinos diena?
- Iš kokios šalies ši šventė atėjo į Lietuvą?
- Kada pirmą kartą Lietuvoje paminėta Motinos diena?
- Kas paskatino šią šventę minėti?
- Kokia šventė sovietmečiu pakeitė Motinos dieną?
- Kodėl Motinos diena yra svarbi?

Meilę motinoms ir jų svarbą atskleidžia ir kalba

Lietuvių kalboje, kaip jokiaje kitoje, gausu meilių žodžių motinai pavadinti:

- *mama, mamulė, mamulytė,*
- *mamytė, mamaitė, mamyčiukė,*
- *mamučiukė, mamulytė, mamužė,*
- *mamužėlytė, motinėlə, motinytė,*
- *motulė, motutė...*

MOTINOS DIENA

mama, mamaitė, mamakė, mamalė, mamatė, mamė, mamelė, mamyčiukas, mamyčiukė, mamyčiutė, mamytė, mamytukas, mamytėlė, mamka, mamočka, mamšėlė, mamučia, mamukas, mamukė, mamukutė, mamulė, mamulėlis, mamulis, mamulytė, mamuliukas, mamuliutė, mamunalė, mamunė, mamunelė, mamunia, mamunytė, mamuoliukas, mamusė, mamušėlis, mamutė, mamutikė, mamutyna, mamutytė, mamužė, mamužėlė, mamužis, mamužytė, mamūlė, mamūnė, matė, matulė, matulytė, matušaitė, matušė, matušyna, matušėlė, matutė, močeka, močelė, močia, močkė, močiukėlė, močiulė, močiutė, močiutelis, moja, moma, momaitė, momė, momulė, momutė, momutka, momytė, momikė, motelė, motina, motyna, motinalė, motynė, motinelė, motinėlə, motinikė, motiniukė, motiniula, motinukė, motinutė, motinytė, motynyte, motinėlə, motynėlė, motinikė, motka, motkelė, motna, motukė, motulė, motulėlė, motulytė, motušė, motutė, motužė, motyna, muo...

Pavyzdžiai

*Tu mano motinėle,
Močiute sengalvėle,
Gana nuilsai, gana nuvargai,
Kol mane užauginai.*

Lietuvių liaudies daina

MOTINOS DIENA

mama, mamaitė, mamakė, mamalė, mamatė, mamė, mamelė, mamyčiukas, mamyčiukė, mamyčiutė, mamytė, mamytukas, mamytėlė, mamka, mamočka, mamšėlė, mamučia, mamukas, mamukė, mamukutė, mamulė, mamulėlis, mamulis, mamulytė, mamuliukas, mamuliutė, mamunalė, mamunė, mamunelė, mamunia, mamunytė, mamuoliukas, mamusė, mamušėlis, mamutė, mamutikė, mamutyna, mamutytė, mamužė, mamužėlė, mamužis, mamužytė, mamūlė, mamūnė, matė, matulė, matulytė, matušaitė, matušė, matušyna, matušėlė, matutė, močeka, močelė, močia, močkė, močiukėlė, močiulė, močiutė, močiutelis, moja, moma, momaitė, momė, momulė, momutė, momutka, momytė, momikė, motelė, motina, motyna, motinalė, motynė, motinelė, motinėlə, motinikė, motiniukė, motiniula, motinukė, motinutė, motinytė, motynytė, motinėlə, motynėlė, motinikė, motka, motkelė, motna, motukė, motulė, motulėlė, motulytė, motušė, motutė, motužė, motyna, muo...

3 klausimų stotelė

- Pasakyk 2–3 žodžius, kaip dar vadiname mamą.
- Kuris žodis skamba švelniau?
- Kuris mamos pavadinimas Tau skamba keistai?
- Kokiu žodžiu Tu vadini savo mamą?

Skrynia – tai, ką dovanoja ir saugo mama

Kaip skrynia ar kuparas saugo daiktus, taip ir mama saugo:

- prisiminimus,
- šeimos istoriją,
- vertybes.

Kas saugoma mamos skrynioje?

Meilė

Tai rūpestis, apkabinimai, geri žodžiai.
Mama myli net tada, kai klystame.

Rūpestis

Mama padeda, kai sergame ar mums sunku.
Ji galvoja apie mūsų gerovę kasdien.

Prisiminimai

Nuotraukos, pasakojimai, vaikystės istorijos.

Mama prisimena svarbius mūsų gyvenimo momentus.

Tradicijos

Šventės, papročiai, šeimos įpročiai.

Pvz., kaip švenčiame Kalėdas, Velykas, gimimo dienas.

Paklausyk dainos priedainio. Suskaičiuok, kiek kartų paminėtas žodis „mama“.

4 klausimų stotelė

- Paminėk 2–3 dalykus iš Mamos skrynios.
- Kas tau svarbiausia?

Kūrybinė užduotis

Kas saugoma Tavo mamos skrynioje?

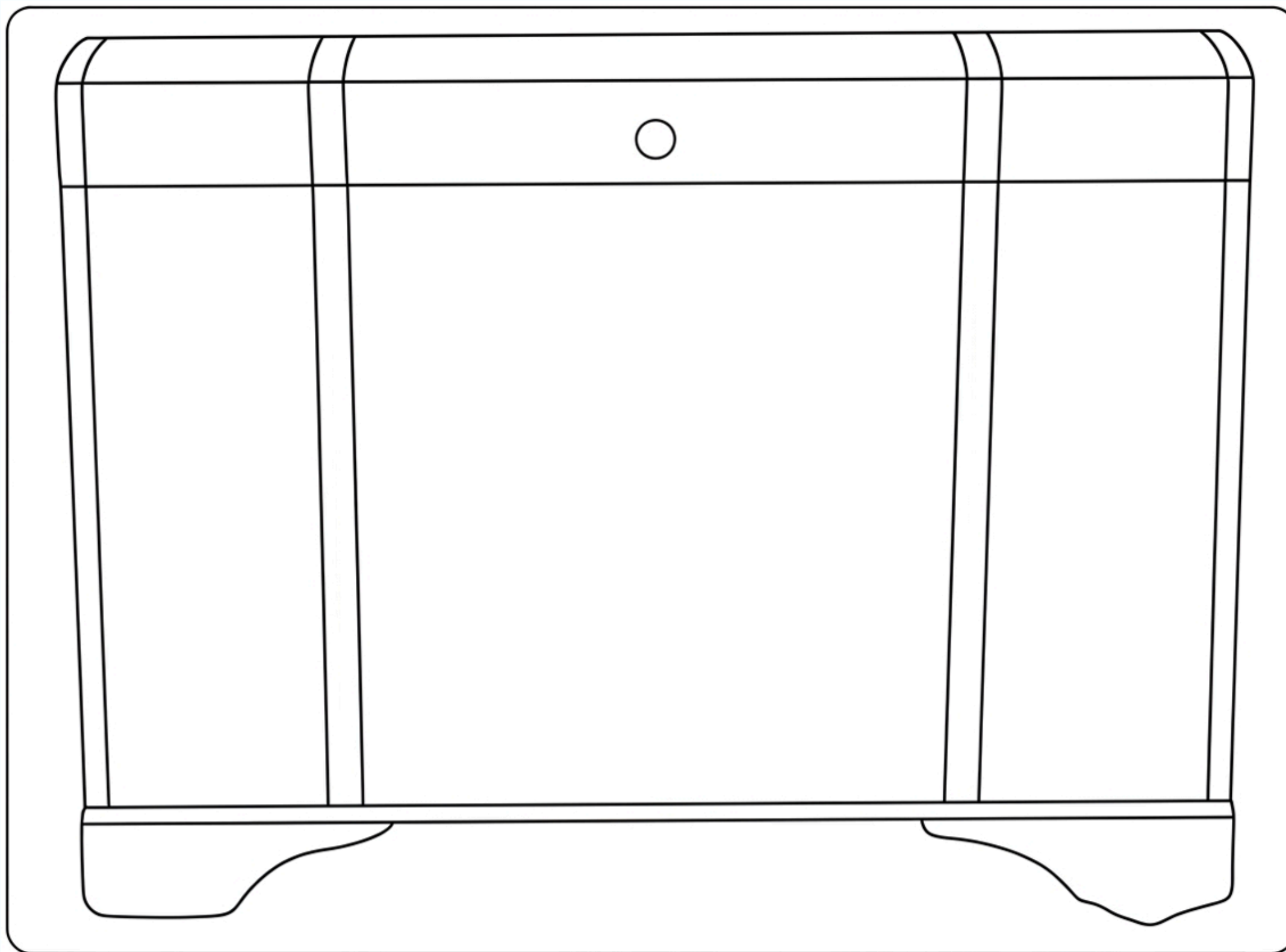
Sukurk vieną skaidrę „Canva“ programoje tema „Mano mamos skrynčia“.

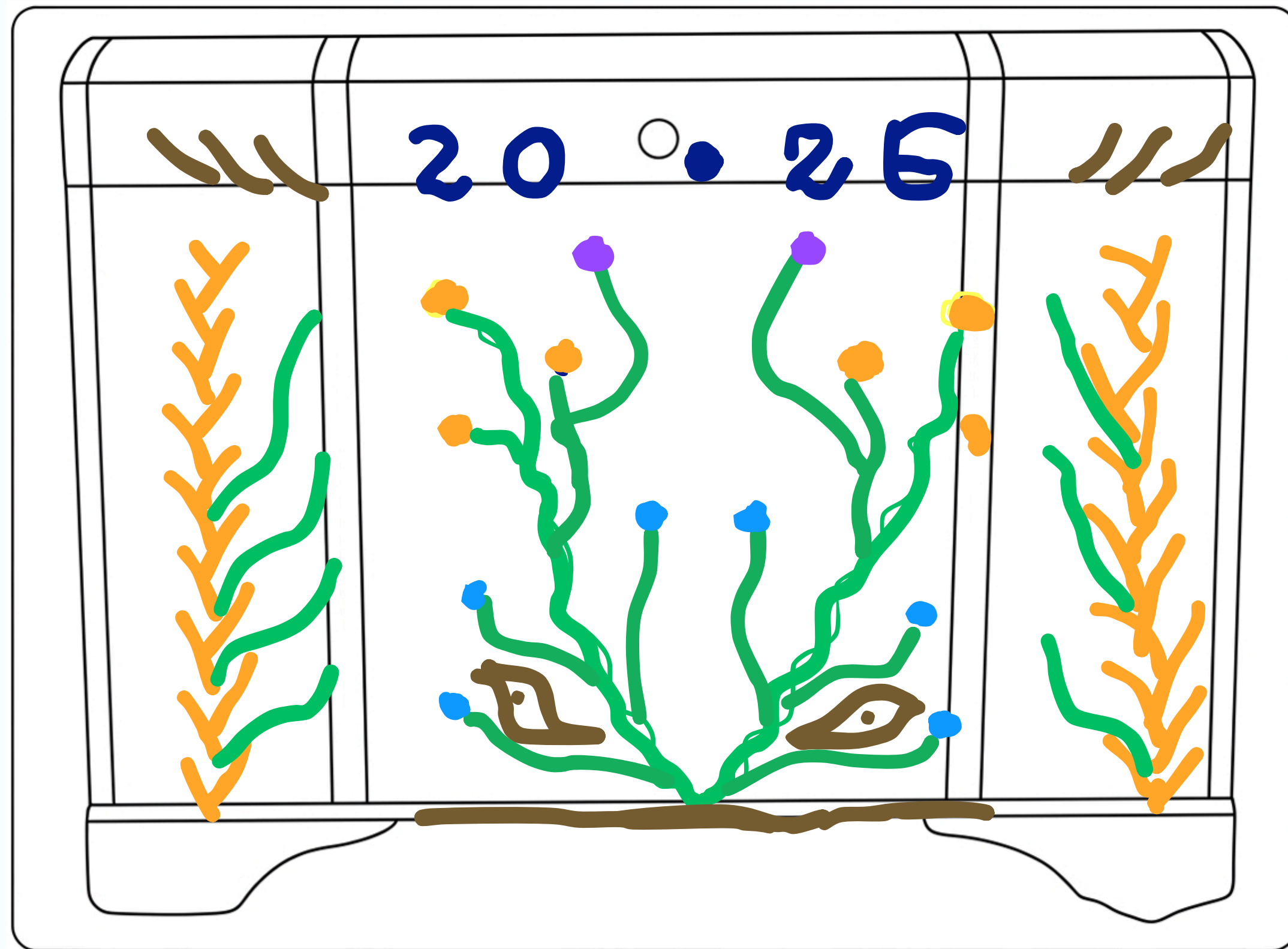
Kaip? Atlik šiuos veiksmus:

- papuošk skryniją.
- įrašyk 3–4 dalykus, kas yra „skrynioje“ (pvz., meilė, rūpestis, tradicijos, prisiminimai, šventės, žodis ar kt.).
- prie kiekvieno parašyk po 1 trumpą paaiškinimą (1 sakinyš) arba įkelk iliustraciją.
- pristatydamas (-a) pavartok bent 1–2 žodžius vietoje „mama“ (pvz., mamytė, motina ar kt.).

Mano mamos skrynia

Pavyzdys nr. 1

Mamos skrynia

Meilė	Mama,
Rūpestis	mamytė,
Globa	mamužė,
Šiluma	mamutė,
Gerumas	motulė,
Tradicijos	mamaitė

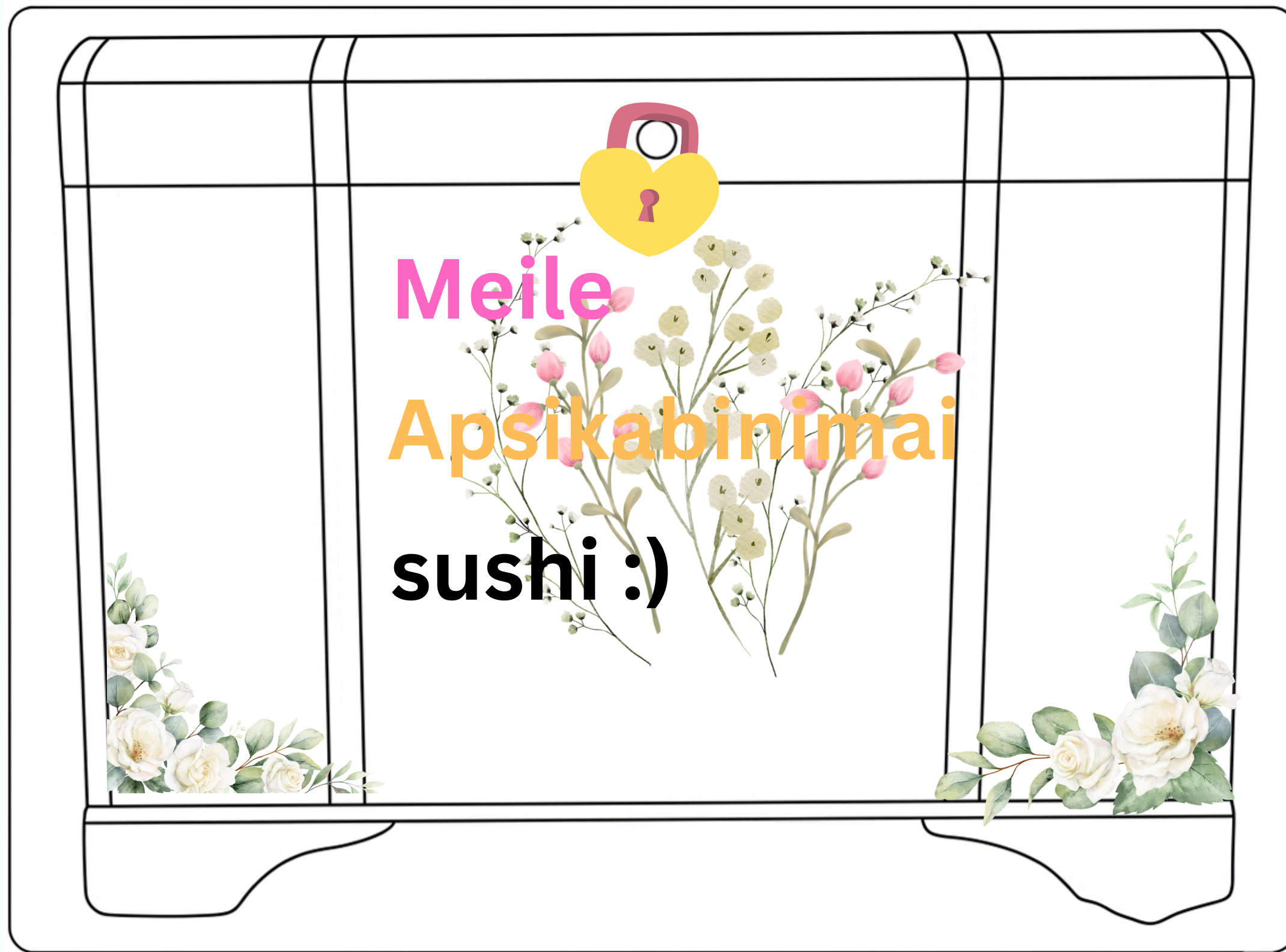
Pavyzdys nr. 2

Meilė ir tradicijos

**Mano mamos
skrynioje yra:**

- **Lietuviškos
knygos**
- **Nuotraukos**
- **Mamos
vaikystės žaislai**
- **Papuošalai**
- **Kariuomenės
apdovanojimai**

Pavyzdys nr. 3

Įsivertinkime

Galėčiau geriau

**Daug ką supratau ir
užduotis atlikau**

Sėkėsi puikiai